

Online Adres <http://www.hemarge.org.tr/>
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği-HEMAR-G
yayın organıdır

ISSN:1307- 9557 (Basılı), ISSN: 1307- 9549 (Online)
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2014, 16(1), 23-33

Hemşirelikte
Araştırma
Geliştirme
Dergisi

Türkiye’de hemşirelik öğrencileri kongrelerinde sunulan bildiri özellikleri (2000-2011)

Characteristics of the research abstract presented in the nursing students congress in Turkey (2000-2011)

Renginaz ÖZTÜRK-DÖNMEZ^{a 1}, Ayla BAYIK-TEMEL^b

^aBlm. Uzm., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Bornova/İzmir, Türkiye.

^bProf. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı; Bornova, İzmir, Türkiye

Özgün Araştırma

Özet

Amaç: Bu araştırma, Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri’nde sunulan bildirilerin makale ve yazar özelliklerini değerlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı çalışmada veriler, Aralık 2011-Nisan 2012 tarihleri arasında toplandı. Ülkemizde, Hemşirelik öğrencileri bilimsel toplantısı ilk olarak 2000 yılında Hemşirelik Öğrencileri Sempozyumu olarak başlamıştır ve 2011 yılına kadar toplam 10 Hemşirelik Öğrencileri Kongre’si düzenlenmiştir. Bu çalışmada, kongrelerde sunulan toplam 2776 bildiri, makale ve yazar özellikleri açısından incelendi. Veriler, SPSS 17,0 paket programı kullanılarak, sayı ve yüzde ile değerlendirildi.

Bulgular: Bildirilerin %61,2’sinin sağlık yüksekokulları tarafından gönderildiği, %89,3’ünün poster biçiminde sunulduğu, tamamına yakınının (%91,1) öğrenci ve öğretim elemanı tarafından birlikte hazırlandığı, %52,2’sinin toplumsal sağlık konuları ile ilgili olduğu belirlendi. Bildirilerin %86,0’sunun araştırma tasarımında olduğu ve bu çalışmaların % 87,9’unun tanımlayıcı tipte olduğu, örneklemin %43,6’sını hemşire öğrencilerin oluşturduğu, %40,6’sının hemşirelik okul/fakültelerinde yürütüldüğü saptandı. Bildirilerin %68,4’ünde etik açıklamalar ve %76,0’unda kullanılan istatistik yöntemler belirtilmişti.

Sonuç: Hemşirelik öğrencileri kongrelerinde sunulan bildiri sayısının yıllara göre arttığı, tanımlayıcı türde hazırlandığı ve örneklemin çoğunlukla hemşire öğrencilerden oluştuğu sonucuna varıldı.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik öğrencisi, kongre, değerlendirme

¹E-mail adres: renginarozturk@gmail.com

Geliş Tarihi: 8 Ocak 2014

Kabul Tarihi: 6 Haziran 2014

Abstract

Objective: This study was carried out for determining the article and author characteristics of the researches in the Nursing Students Congress.

Methods: The data for this descriptive study were collected between December 2011-April 2012. In our country, nursing students’ scientific meeting initially started as Nursing Students Symposium in 2000, and total of 10 Nursing Students Congress have been organized until 2011. In this study, total of 2776 research abstracts were evaluated regarding their article and authors characteristics. The data were evaluated with number and percentage using SPSS 17.0.

Results: It was determined that 61,2% of the research were conducted by health school, 89,3% were presented as a poster, Almost all of them (91,1%) were prepared with nursing student and their advisors, and 52,2% were related to community health issues. It was found that 86,0 % of those studies were prepared as a research article and 87,9% of them were in descriptive design, 46,0% were implemented at nursing school/faculty. 43,6% of the sample were consisted of the nursing students. Among the research abstracts, 68,4% of them included ethical issues and 76,0% included statistical methods.

Conclusion: Consequently, it was found that number of researches has increased in numbers over the years, most of them were conducted as a descriptive design, most of the sample consisted of nursing students.

Keywords: Nursing students, congress, assesment

Giriş

Küreselleşme, sağlık bakım hizmetleri ve politikalarındaki değişmeler, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler hemşirelerin etkili profesyoneller ve uygulamalarını kanıta dayandıran araştırmacı hemşireler olmalarını gerekli kılmaktadır. Mesleki uygulamaların kanıta dayalı yürütülmesi, araştırmalarla elde edilen bulguların hemşirelik bakımında kullanılması ile mümkün olmaktadır. Hemşirelik bakımının araştırma sonuçları ile desteklenmesi bakımın kalitesini artıracaktır. ¹⁻³ International Council of Nurses (ICN), American Association of Colleges of Nursing (AACN) gibi kuruluşlar profesyonel hemşireliğin araştırmalara dayalı uygulamalarla gerçekleştirilebileceğini belirterek, bunun için araştırmaların yapılmasını, araştırma kapasitesinin geliştirilmesini, hemşirelerin ve öğrencilerin araştırmaları eleştirel bakışla değerlendirebilmelerini ve bunu gerçekleştirebilmeleri için bilimsel araştırmaların gerekliliğini belirtmektedirler.³⁻⁴

Hemşire öğrencilerin araştırmaya ilişkin tutum ve farkındalıkları, araştırma etkinliklerine katılmalarını etkilemektedir.⁵ Halami ve Monsur (2010), Björkström ve ark. (2003) yürüttükleri çalışmalarında; öğrenci hemşirelerin çoğunluğunun araştırma gerçekleştirme konusunda olumlu olmalarına rağmen, az oranda araştırma etkinliklerine katıldıklarını belirtmişlerdir.^{3,6} Toraman ve diğ. (2013) hemşire öğrencilerin araştırmaya ilişkin tutumlarının kısmen olumlu olduklarını saptamışlardır.⁷ Öğrenci hemşireler, araştırma etkinliklerinin mesleki gelişim için önemli olduğunu düşünürken, daha az oranda araştırma etkinliklerine katılmaktadırlar.

Hemşire öğrenciler mesleki bilgi becerilerini; bilimsel mesleki toplantılara katılarak ve bilimsel araştırmalara dayalı bir eğitim alarak kazanırlar.³ Hemşire öğrencilerin mesleki uygulamalarını bilimsel çalışmalarla bütünleştirilmesi için, öğrencilik sürecinde araştırma becerisi ve farkındalığı kazanmalarında “Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri” büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde, 2000-2013 yılları arasında bir Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Sempozyumu, sekiz Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi ve dört Ulusal/Uluslar Arası Katılımlı Hemşirelik Öğrencileri Kongresi gerçekleştirilmiştir (Tablo 1). Öğrenci hemşirelerin yürüttüğü araştırma faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri’nde sunulmaktadır. Ülkemizde, Hemşirelik

Kongreleri'nde hemşire araştırmacıların gerçekleştirdiği araştırmaların yöntem ve konu açısından özellikleri incelenirken, 13 yıldır geleneksel olarak düzenlenen Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri'nde sunulan bildirilerin makale, yöntem özelliklerinin incelenmediği fark edilmiştir.^{8,9} Rink ve Danielsson (1999) araştırmalarında hemşire öğrencilerin araştırma metodolojisini en az önemsediklerini ifade etmişlerdir.¹⁰ Araştırma raporunun yazımı, herhangi bir araştırmanın bilimselliğini kanıtı olması açısından araştırma sürecindeki tüm aşamalar kadar önemli olup, özenli bir çalışmayı gerektirmektedir. Özellikle araştırma raporlarının yöntem bölümlerinde gözlenen kimi belirsizlikler ve eksiklikler, bilimsel temeli oluşturan tüm ilkelere uyularak planlanıp, gerçekleştirilmiş olan araştırmaların bile bilimsel değerine ilişkin sorular oluşturabilmektedir.⁹ Bu noktadan hareketle, mesleki bilimsel bilginin paylaşılmasında önemli yeri olan Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri'nde sunulan bildirilerin incelenmesinin önemli olduğu, düzenlenecek olan toplantılarda düzenleme komitelerine ışık tutacağı, öğrencilere yönelik tarihsel süreçte ülkemizde bilimsel etkinliklerin kayıt altına alınmasıyla araştırmacılara veri tabanı oluşturacağı düşünülmüştür.

Tablo 1. 2000-2013 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Ulusal & Uluslararası Katılımlı Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri

Kongre	Yıl	Düzenleyen Kurum
1.Ulusal Hemşirelik Öğrenci Sempozyumu	2000	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İzmir
1.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2002	Gülhane Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksekokulu, Ankara
2.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2003	Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İzmir
3.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2004	Trakya Üniversitesi Edirne Sağlık Yüksekokulu, Edirne
4.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2005	On Dokuz Mayıs Üniversitesi Ordu Sağlık Yüksekokulu, Ordu
5.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2006	Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Şanlıurfa
6.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası katılımlı)	2007	İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul
7.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2008	Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul
8.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası Katılımlı)	2009	Gülhane Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksekokulu, Ankara
9.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası Katılımlı)	2010	Muğla Üniversitesi Fethiye Sağlık Yüksekokulu, Muğla
10.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası Katılımlı)	2011	Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep
11.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2012	Uludağ Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Bursa
12.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	2013	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Konya

Amaç

Bu araştırmada, 2000- 2011 yılları arasında Hemşirelik Öğrencileri Kongrelerinde sunulan bildirilerin makale ve yazar özellikleri açısından geriye yönelik olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Hemşirelik Öğrencileri Kongrelerinde sunulan bildirilerin yazar özellikleri nedir?
2. Hemşirelik Öğrencileri Kongrelerinde sunulan bildirilerin ilgili olduğu konu alanı dağılımı nedir?
3. Hemşirelik Öğrencileri Kongrelerinde sunulan bildirilerin araştırma metodolojisi özellikleri nedir?

Yöntem

Araştırma Tipi ve Örnekleme

Ülkemizde 2000-2011 yılları arasında bir Hemşirelik Öğrencileri Sempozyumu ve 10 Hemşirelik Öğrencileri Kongresi düzenlenmiştir. Toplam 11 kongre kitabındaki bildiri sayısı belirlenmiş (N=2776) ve araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya tüm bildiri özetleri (n=2776) dahil edilmiştir.

Bu araştırma tanımlayıcı bir kayıt araştırması olup, Aralık 2011-Nisan 2012 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama formu

Bildiri özetlerinde; sunulan araştırmaya ilişkin amaç, yer, örneklem, veri toplama biçimi, istatistiksel analiz yöntemi, bulgular ve sonucu içermesi gerektiği belirtilmektedir.^{9, 11-15} Bu çalışmada, bildiri özelliklerini kodlamak için araştırmacılar tarafından standart bir veri kodlama formu oluşturuldu. Veriler, kongrelere ilişkin genel bilgiler ve araştırma metodolojisi olmak üzere iki bölümde incelendi.

Genel bilgilerde; bildirinin sunulduğu kongre, gönderen kurum, hazırlayan araştırmacı, sunum biçimi, konu alanı ve araştırmanın dahil olduğu sağlık hizmet düzeyine yer verildi. Araştırma metodolojisi bölümünde; bildiri tipi, araştırma tipi, etik açıklama, istatistiksel değerlendirme, ilgili risk grubu, örneklem grubu, yürütülen yer boyutları incelendi.

İstatistiksel Değerlendirme

Araştırma verileri SPSS 17.00 programında kodlanarak, verilerin sayı ve yüzde dağılımları yapıldı. Gruplar arasında farklılık χ^2 testi ile incelendi. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlendi.

Sınırlılık

Dünyada ve ülkemizde öğrenci hemşireler tarafından gerçekleştirilen araştırmaların yöntemine ilişkin çalışma sayısı çok sınırlıdır. Bundan dolayı, bu çalışmadaki veriler; hemşire /hemşire akademisyenler tarafından gerçekleştirilen araştırmalarının bulguları ile tartışılmıştır. Bu durum, araştırmanın sınırlılığı olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Toplam 11 bildiri kitabında yer alan 2776 bildirinin %2,7’si hemşirelik öğrencileri sempozyumunda, %3,1’i Birinci, %6,0’sı İkinci, %6,5’i Üçüncü, %13,2’si Dördüncü ve %7,9’u Beşinci Hemşirelik Öğrencileri Kongresinde sunulmuşken, %16,4’ü Altıncı, %7,2’si Yedinci, %9,6’sı Sekizinci,

%9,2'si Dokuzuncu ve %18,2'si Onuncu Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde sunulmuştur. Bildirilerin, %61,2'si Sağlık yüksekokulu (SYO), %29,5'i Hemşirelik Yüksekokulu (HYO) ve %7,1'i Sağlık Bilimleri Fakültesi (SBF) öğretim elemanı ya da öğrencisi tarafından hazırlanmış olup, %89,3'ü poster ve %10,7'si sözel bildiri olarak sunulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: Bildirilerin Sunulduğu Kongre, Sunum Biçimi ve Hazırlayan Kurum Özelliklerine Göre Dağılımı (n=2776)

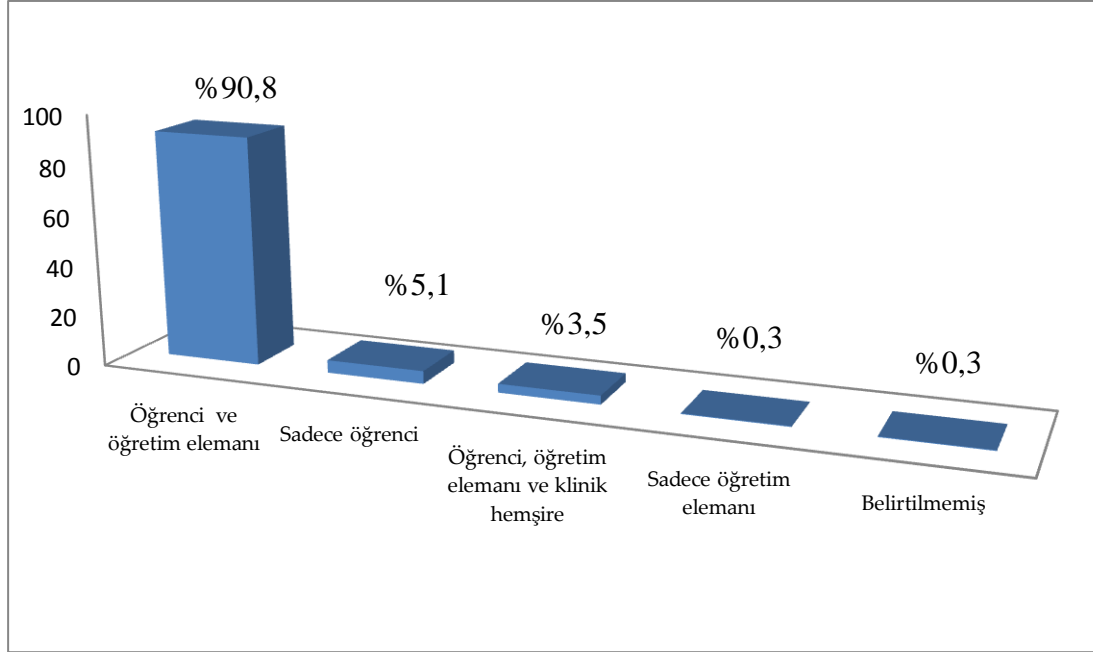
	Sayı	%
Kongreler		
Hemşirelik Öğrencileri Sempozyumu	75	2,7
1. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	87	3,1
2. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	166	6,0
3. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	180	6,5
4. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	366	13,2
5. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	219	7,9
6. Ulusal- Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	454	16,4
7. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	201	7,2
8. Ulusal- Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	266	9,6
9. Ulusal- Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	255	9,2
10. Ulusal -Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi	507	18,2
Bildirinin sunum biçimi		
Poster	2480	89,3
Sözel	296	10,7
Bildiriyi gönderen okul *		
Sağlık Yüksekokulu	1700	61,2
Hemşirelik Yüksekokulu	820	29,5
Sağlık Bilimleri Fakültesi	197	7,1
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	2	0,1
Belirtilmemiş	57	2,1
Toplam	2776	100,0

*Kurumlar bildiri kitabında yer aldığı biçimi ile kodlanmıştır

Bildirilerin %90,8'i öğrenci ve öğretim elemanı ile birlikte, %5,1'i sadece öğrenci tarafından, %3,5'i öğrenci, öğretim elemanı ve klinik hemşiresi tarafından, %0,3'ü sadece öğretim elemanı tarafından hazırlandı (Grafik 1). Öğretim elemanı ile birlikte hazırlanan bildirilerde, danışmanın %28,9'unun öğretim görevlisi, %17,2'sinin yardımcı doçent ve %5,2'sinin araştırma görevlisi olduğu belirlenmiştir. Kongrelerin dördü uluslararası katılımlı olarak gerçekleştirilmesine rağmen, bildirilerin (n=1482) sadece beş tanesi yurtdışındaki öğrenci ve öğretim elemanları tarafından yürütülmüştür.

Bildirilerde incelenen çalışma konularının yarısından biraz fazlası (%52,2) toplum sağlık sorunları, %14,6'sinin hemşirelik bakımı, %12,3'ünün hemşirelik eğitimi, %8,5'inin hemşirelikte araştırma, %7,9'unun hemşirelik felsefesi, %4,0'ünün hemşirelik yönetimi ve %0,5'inin bilişim ile ilgili olduğu belirlendi (Tablo 3). Kongre yıllarına göre, bildirilerin konu dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardı ($\chi^2=945,083$, $df=60$, $p=0,001$). Beşinci Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'ne kadar en fazla incelenen konu alanı hemşirelik bakımı iken (%38,5 - %44,8), Beşinci Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nden sonra en fazla, toplum ile ilgili sağlık konuları incelenmişti (%48,9-%70,1). Bildirilerin %53,0'ü koruyucu sağlık hizmetleri ve %17'si tedavi edici sağlık hizmetlerine yönelikti. Bildirilerin %36,9'unun ilgili olduğu risk grubu hemşire öğrenciler, %19,3'ünde

yetişkin bireyler ve %16,3’ünde hemşirelerdi. Yetişkin bireylerin ise %94,0’ünü kadınlar oluşturmuştur (Tablo 3).

Grafik 1: Bildiriyi hazırlayan araştırmacı (n=2776)

Tablo 3: Bildirilerin İlgili Olduğu Konu Alanlarının Dağılımı (n=2776)

	Sayı	%
Bildiri konusu		
Toplum sağlık konuları	1448	52,2
Hemşirelik bakımı	406	14,6
Hemşirelik eğitimi	342	12,3
Hemşirelikte araştırma	235	8,5
Hemşirelik felsefesi	219	7,9
Yönetim	111	4,0
Hemşirelik ve Bilişim	15	0,5
Bildirinin kapsadığı sağlık hizmet alanı *		
Koruyucu sağlık hizmetleri	1470	53,0
Tedavi edici hizmetler	472	17,0
Rehabilitasyon hizmetleri	33	1,2
Diğer	801	28,7
Bildirinin ilgili olduğu risk grubu		
Hemşire öğrenci	1024	36,9
Yetişkin	536	19,3
Hemşire	452	16,3
Bebek-çocuk	133	4,8
Adölesan	130	4,7
Okul çağı çocuk	112	4,0
Yaşlı	64	2,3
Diğer	325	11,7
Toplam	2776	100,0

*Hemşirelik eğitimi, hemşirelikte araştırma, bilişim ve hemşirelik felsefesi konu alanlarındaki bildirilerin bazıları, sağlık hizmet alanı içinde yer almamaktadır. Diğer kısmında bu alanlara yer verilmiştir.

Bildirilerin %86,0'sının araştırma tipinde yürütüldüğü belirlendi. Araştırma türünde hazırlanan bildirilerin %84,6'sında araştırmanın tipi belirtilmiş olup; bunların %74,6'sının tanımlayıcı, %7,6'sının kesitsel, %1,7'sinin nitel ve %0,7'sinin deneysel araştırma tasarımında olduğu belirlendi. Bildirilerin %76'sında kullanılan istatistiksel analiz yönteminden ve %68,4'ünde etik açıklamadan söz edilmişti. Bildirilerdeki araştırma örnekleminin %43,6'sını hemşire öğrenciler ve %26,2'sini sağlıklı bireyler oluşturmuştu. Bildirilerin %40,6'sı yüksekokul/fakülte, %25,8'i ikinci basamak sağlık kurumları ve %10,4'ü birinci basamak sağlık kurumlarında yürütülmüştü (Tablo 4).

Tablo 4: Bildirilerin Araştırma Metodolojisine İlişkin Özellikleri

Özellikler	Sayı	%
Bildiri tipi (n=2776)		
Araştırma	2386	86,0
Kavramsal	390	14,0
Toplam	2776	100,0
Araştırma tipi (n=2386)*		
Tanımlayıcı	1780	74,6
Kesitsel	181	7,6
Nitel	41	1,7
Deneysel	17	0,7
Belirtilememiş	367	15,4
Etik açıklama (n= 2386)*		
Belirtilmiş	1632	68,4
Belirtilememiş	754	31,6
İstatistik değerlendirme (n=2386)*		
Belirtilmiş	1813	76,0
Belirtilememiş	573	24,0
Örneklem grubu (n=2386) *		
Hemşire öğrenci	1040	43,6
Sağlıklı birey	624	26,2
Hasta birey	335	14,1
Hemşire	236	9,9
Diğer (gazete, kayıt araştırması, vb.)	42	1,8
Belirtilememiş	109	4,4
Araştırmanın yapıldığı yer (n=2386)*		
Yüksekokul	969	40,6
2. Basamak sağlık kurumları	616	25,8
1.Basamak sağlık kurumları	248	10,4
İlköğretim okulu	210	8,8
Huzurevi	19	0,8
İşyeri	14	0,6
Belirtilememiş	310	13,0
Toplam	2386	100,0

* Sadece araştırma türündeki bildirileri kapsamaktadır

Tartışma

Kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinlikler meslek üyelerini bir araya getiren bilimsel düşünce ve bilgi alış verişini sağlayan, bunun yanı sıra sosyal anlamda meslek üyeleri arasında iletişim etkileşim sağlayan bilimsel etkinliklerdir. Hemşirelikte kongre/sempozyum bildiri kitapları

incelendiğinde, yıllar geçtikçe bildiri sayısında artış olduğu gözlenmiştir, bunun nedeninin hemşirelik okul/fakültelerinde öğrenim gören hemşire öğrenci ve akademisyen sayısının artması ve araştırma yapma, bilimsel toplantılara katılarak bilginin paylaşımına da ilginin arttığı fark edilmektedir. Aynı zamanda, konu ilgili çalışmalarda, son yıllarda hemşire akademisyenlerin yayın sayılarının arttığı da belirtmektedir.¹⁵⁻¹⁷

Birinci hemşirelik öğrencileri kongresinde bildiri gönderen kurumlar kapsamında hemşirelik yüksekokulları, sağlık yüksekokullarından üç kat daha fazla bildiri göndermişken, zaman içerisinde sağlık yüksekokulları tarafından gönderilen bildiri sayısının hemşirelik yüksekokullarına göre iki kat arttığı fark edilmektedir. Sağlık yüksekokullarının sayıları, öğrenci ve öğretim elemanı sayısındaki artışın burada niceliksel artışta ana etmen olarak düşünülebilir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2011 istatistik yıllığında, SYO’larında halen öğrenim gören öğrenci sayısı 29,329, görev yapan öğretim üyesi /elemanı sayısı 936’dır. HYO’larında ise halen öğrenim gören öğrenci sayısı 4,228 iken, görevli öğretim üyesi ve elemanı sayısı 237’dir. Türkiye’de (2011) kamu ve vakıf üniversitelerinde, üç hemşirelik fakültesi, altı hemşirelik yüksekokulu, 19 sağlık bilimleri fakültesi, 63 sağlık yüksekokulu ve 68 sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu bulunmaktadır.¹⁷ Sağlık yüksekokulu sayılarının fazla olması, bu kurumlar tarafından gönderilen bildiri sayısının fazla olmasını açıklamaktadır. Ancak sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarının sayısının en fazla olmasına rağmen, 2776 bildirinin sadece iki tanesi bu kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bulgu, lisans derecesinde eğitim veren, özellikle müfredatlarında “Hemşirelikte Araştırma” ve “Epidemiyoloji” derslerinin yer aldığı kurumlarda, araştırma etkinliklerine daha fazla önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaların tamamına yakını öğrenci ve danışman öğretim elemanı/üyesi ile birlikte yürütülmüştür. Danışmanların %28,9’u öğretim görevlisi, %17,2’si yardımcı doçent ve %5,2’si ise araştırma görevlisidir. Sağlık yüksekokullarında akademik elemanların büyük çoğunluğunu yardımcı doçent ve öğretim görevlileri düzeyinde akademisyenlerin oluşturduğu burada açıkça fark edilmektedir. Pek çok çalışmada olduğu gibi, bu çalışmada da çok az klinisyen hemşirenin (%3,5) araştırmaya katıldığı fark edilmektedir.^{12,18} Çalışmada öğretim görevlilerinin sayısının fazla olması, bildirilerin çoğunlukla SYO’ndan gönderilmiş olması ve öğretim görevlilerinin görev yerlerinin çoğunlukla SYO’ları olması sebebi ile, bildiri gönderen öğretim görevlilerinin sayısının fazla olması beklendiği bir sonuç olarak yorumlanmıştır.¹⁷ En çok bildiri gönderen diğer öğretim elemanı grubu yardımcı doçent kadrosu olmuştur. Konu ile ilgili çalışmalarda da, yardımcı doçentlerin en fazla araştırma yaptığı belirtilmiştir.^{12,15,16} Doktora eğitimin amacı, akademisyene bağımsız araştırma yapma yeteneği kazandırmasıdır.¹⁹ Yardımcı doçentlik kadrosu doktora sonrası alınan bir ünvan olması ve doçentlik kriterleri gereği bu grubun bilimsel yayın yapma gerekliliğinden dolayı, yardımcı doçent kadrosunda bulunan öğretim elemanlarının yürüttüğü araştırma sayısının fazla olması bu nedene bağlı olabilir.

İncelenen 11 bildiri kitabında, araştırma konuları benzerdir ve bunların yarısından fazlası toplum sağlık konuları ile ilgilidir. Slovenya ve İspanya’da yapılan çalışmalarda makalelerin çoğunlukla koruyucu sağlık hizmetleri ile ilgili olduğu ifade edilmiştir.^{20,21} İlk yıllarda düzenlenen kongrelerde hemşirelik bakımı ve hemşirelikte araştırma konuları daha fazla incelenmiş iken, sonraki yıllarda hemşirelik bakım ve araştırma konularının azaldığı görülmüştür. Özsoy ve Karaslan (1995) 1985-1992 yılları arasında hemşirelikle ilgili tüm kongre ve sempozyum kitaplarında basılmış 330 araştırma makalesini inceledikleri çalışmalarında; araştırma konularının %15,1’inin hemşirelik girişim ve uygulamaları, %12,2’inin hemşirelik eğitimi, bebek ve çocuk sağlığı (%5,1) konularında olduğunu saptamışlardır.⁸ Özsoy ve Karaslan (1995)’in çalışmasındaki bildiri konuları ile ilk yıllarda düzenlenen öğrenci kongrelerindeki bildiri konularının benzer olması o yıllardaki araştırma eğiliminin hemşirelik bakım ve uygulamaları olduğunu göstermektedir. Çalışmamızdaki tüm Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri’nde, hemşirelik eğitimi ve hemşirelikte araştırma tema olarak belirlenmiştir. Ancak, bildirilerin %12,3’ü hemşirelik eğitimi ve %8,5’i hemşirelikte araştırma ile ilgilidir. Tüm kongreler için

belirlenen, kongre temaları farklı olmasına rağmen, gönderilen bildirilerin konularının benzer olduğu fark edilmiştir. Bununla birlikte, Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri'nde belirlenen temaların, ICN'in belirlediği o yıla ait tema ile uyduğu görülmüştür.²² Dünyada hemşirelerin belirlediği araştırma önceliklerinin, ülkemizde araştırmacı hemşireler ve öğrenciler tarafından da öncelikli olarak belirlendiği düşünülmüştür.

Hemşirelik öğrencileri kongrelerinde bildirilerin çoğunluğunun araştırma tasarımında hazırlandığı belirlenmiştir. Kozak (2003), Ünsal ve Sökmen (2011), Ergül ve diğ. (2010) de hemşirelik makalelerinin niteliklerini inceledikleri çalışmalarında, makalelerde araştırmaların daha fazla oluşunu saptamışlardır.^{15,16,23} Mezuniyet öncesinde hemşire öğrencilerin araştırma etkinliklerine katılması, araştırma öğretiminde en etkili yöntem olarak önerilmektedir.⁶ Bu yaklaşımın o öğrencilerde araştırma farkındalığı geliştirerek ileride araştırma kullanma davranışları geliştirecekleri düşünülmüştür.

Bildirilerin beşte birinde araştırmanın tipi, dörtte birinde istatistiksel analizden ve etik açıklamadan söz edilmemiştir. Day (2000), Aksayan ve Çimete (1999), Aksayan ve Emiroğlu (2005) araştırma özetlerinde mutlaka araştırma tipinden, örneklem, istatistiksel yöntemler ve etik açıklamadan söz edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.^{11,13,14} Aksayan ve Emiroğlu (1999) hemşirelik kongrelerindeki bildirilerin yöntem özelliklerini inceledikleri çalışmada, bildirilerin yarısında araştırma türünün, üçte birinde istatistiksel yöntemlerin yer almadığını belirlemişlerdir.⁹ Özet araştırmada en son yazılan bölümdür, yazılması özen ister, kolay değildir. Öğrencilerin bu beceride eksik kaldıkları ve bilimsel komitelerin değerlendirmelerinde toleranslı davrandıkları düşünülmüştür. Araştırmaların büyük çoğunluğu tanımlayıcı, çok azı da deneysel araştırma tasarımındadır. Ünsal ve Sökmen (2011) hemşire akademisyenlerin bir hemşirelik dergisindeki araştırma makalelerinin özelliklerini inceledikleri çalışmalarında; araştırmaların %84,5'inin tanımlayıcı, %7,9'unun deneysel, %7,5'inin metodolojik, %2,2'sinin ise analitik araştırma türünde yapıldığı belirtmişlerdir.¹⁵ Ülkemizde hemşirelik araştırmalarının çoğunun tanımlayıcı yapıldığı söylenebilir. Karatay ve Emiroğlu (2006), Özsoy (2009) ülkemizde hemşirelik alanında yürütülen araştırmaların çoğunun tanımlayıcı türde olmasını, hemşirelik bilimi için henüz bilgi birikimi sağlandığını ifade etmişlerdir.^{12, 24} Hemşire öğrencilerin araştırma konusundaki ilk deneyimleri hemşirelik öğrencileri kongrelerinde sundukları bildirilerdir. Bu sebeple, tanımlayıcı araştırmaların sayısının fazla olması beklendik ve istenen bir sonuçtur. Mattila ve diğ. (2005) çalışmalarında, öğrencilerin araştırma sürecinde en başarısız oldukları alanın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları olduğunu belirtmişlerdir.²⁵ Çalışmamızda da hemşirelik öğrencileri kongrelerinde hemşirelik öğrencileri tarafından metodolojik araştırmaların yürütülmediği belirlenmiştir. Metodolojik araştırmaların özel bilgi ve beceri gerektirmesi nedeniyle bu durum olağan olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada bildirilerin yarısına yakını hemşire öğrenciler ile ilgili olup, yine araştırma örnekleminin çoğunluğunu hemşire öğrenciler oluşturmuştu. Tüm kongrelerde yer alan bildirilerde, hemşirelerin örneklem içindeki oranı en düşük olarak görülmüştür. Ünsal ve Sökmen (2011) bir hemşirelik dergisinde yayımlanan araştırmaların özelliklerini inceledikleri çalışmada da, araştırmaların örneklemini en fazla hemşire öğrenciler, en az hemşirelerin oluşturduğunu saptamışlardır.¹⁵ Çalışmamızdaki bildirilerin en fazla yüksekokullarda yürütüldüğü görülmüştür, örneklemin içinde hemşire öğrencilerin sayısının fazla olmasının hemşire öğrencilere daha kolay ulaşabilmesi ve bu öğrencilerin arkadaşlarının yürüttükleri çalışmalara gönüllü katılımlarına bağlı olabileceği düşünülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda; Hemşirelik Öğrencileri Kongreleri'nde sunulan bildirilerin; sayılarının yıllar içerisinde arttığı; çoğunlukla SYO'ları tarafından hazırlandığı, araştırma tasarımında yürütüldüğü ve bu araştırmaların tanımlayıcı tipte olduğu, yarısından fazlasının toplum sağlık konuları ile ilgili olduğu ve çalışma örneklemini hemşire öğrencilerin oluşturduğu belirlendi.

Gelecek yıllarda yapılacak olan Hemşirelik Öğrenci Kongrelerine Düzenleme Kurulu’nun bildiri özelliklerini titizlikle incelemesi, öğrencilerin katılımları için maddi açıdan desteklenmeleri, araştırma faaliyetleri ve mezuniyet projeleri hazırlamaları için güdülenmeleri yararlı olacaktır.

Yazarların Katkıları

Çalışma tasarımı: R Ö-D, A B-T

Veri toplama ve analizi: R Ö-D

Makalenin hazırlanması: R Ö-D, A B-T

Kaynaklar

1. Bayık TA, Ardahan M. Hemşirelik araştırmalarının kullanımı, engeller ve araştırma kullanımında değişim modelleri. HEMAR-G Dergisi 2011; 3:63-70.
2. Hajbaghery MA, Salsali M. A model for empowerment of nursing in Iran. BMC Health Serv Res 2005;5 (24):1-11.
3. Halabi JO, Hamdan-Mansou A. Attitudes of Jordanian nursing students towards nursing research. J Res Nurs 2010;17(4):363-373.
4. American Association of Colleges of Nursing (AACN) [İnternet] Position statement on nursing research. Ulaşım adresi: <http://www.aacn.nche.edu/publications/position/NsgResearch.pdf>, (Ulaşım tarihi:01/12/2013).
5. Arthur D, Wong FK. The effects of the learning by proposing to do approach on Hong Kong nursing students’ research orientation, attitude toward research, knowledge, and research skill. Nurse Educ Today 2000; 20: 662-671.
6. Bjorkstrom ME, Johansson I, Hamrin E, Athlin E. Swedish nursing students’ attitudes to and awareness of research and development within nursing. J Adv Nurs 2003; 41: 393-402.
7. Toraman AU, Temel AB, Kalkım A, Balyacı ÖE. Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutum ve farkındalıkları. DEUHYO ED 2013;6 (3): 132-138.
8. Özsoy SA, Karaaslan A. Hemşirelik kongre ve sempozyumlarında sunulan araştırmaların incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1995;11(2):29-42.
9. Aksayan S, Emiroğlu ON. Hemşirelik araştırma raporlarının yöntem sunumu açısından değerlendirilmesi. HEMAR-G Dergisi 1999; 1(1): 41-46.
10. Rink L, Danielsson E. Blivande sjuksköterskans syn på sin utbildning och kommande yrkesroll. Vard i Norden 1999; 19(29):10-16. Aktaran: Bjorkstrom ME, Johansson I, Hamrin E, Athlin E. Swedish nursing students’ attitudes to and awareness of research and development within nursing. J Adv Nurs 2003; 41: 393-402.
11. Aksaya MÇ, Emiroğlu ON. Bilimsel makale nasıl yazılır. HEMAR-G Dergisi 2005; 1-2: 26-38.
12. Karatay G, Emiroğlu ON. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisinin makale ve yazar özellikleri açısından değerlendirilmesi. HEMAR-G Dergisi 2006;1-2: 59-68.
13. Day R. Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır ? (Çev: Altay GA). 4. Basım. Ankara: Tübitak Yayınları, 2000; 21-25.
14. Aksayan S, Çimete G. Sözel ve poster bildirisi hazırlama, sunma ve değerlendirilmesine ilişkin bir rehber. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1999; 2(1):1-10.
15. Ünsal A, Sökmen S. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisinin makale ve yazar özellikleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011; 14 (4):10-16.
16. Ergül S, Ardahan M, Temel AB, Yıldırım BÖ. Bibliometric review of references of nursing research papers during the decade 1994-2003. Int Nurs Rev 2010; 57(1): 49-55.
17. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2010-2011 İstatistik yılı. [İnternet] Ulaşım adresi: <http://www.osym.gov.tr/belge/1-12654/2010-2011-ogretim-yili-yuksekokretim-istatistikleri.html>. (Ulaşım tarihi:05/01/2013).
18. Yava A, Tosun N, Çiçek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoğlu S. Hemşirelik araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği. Gülhane Tıp Der 2007; 49: 72-80.
19. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. [İnternet] Ulaşım adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.8317&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>. (Ulaşım tarihi: 05/01/2013).
20. Dornik E, Vidmar G, Zumer M. Nursing education in Slovenia and its impact on nurses publishing in their professional journal. Nurse Educ Today 2005 Apr; 25(3): 197-203.
21. Pardo C, Reolid M, Delicado MV, Mallebrera E, Garcia-Meseguer MJ. Nursing research in Spain: bibliometrics of references of research papers in the decade 1985-1994. J Adv Nurs 2001 Sep; 35(6):933-43.

22. International Council of Nursing (ICN) kit. [İnternet].Ulaşım adresi:
http://www.icn.ch/?searchword=kit&searchphrase=any&limit=&ordering=newest&view=search&Itemid=1120&option=com_search, (Ulaşım tarihi: 10/02/2013).
23. Kozak N. Türkiye’de yayınlanan akademik dergilerin niteliklerindeki zaman içerisindeki değişim nedenleri: Sağlık, sosyal ve teknik bilim alanlarında yayınlanan dergiler üzerine bir inceleme. *Bilgi Dünyası* 2003; 4(2):146-174.
24. Özsoy AS. Hemşirelikte araştırma öncelikleri. *HEMAR-G Dergisi* 2009; 1: 52-59.
25. Mattila LR, Koivisto V, Haggman-Laitila A. Evaluation of learning outcomes in a research process and the utilization of research knowledge from the viewpoint of nursing students. *Nurse Educ Today* 2005; 25: 487-495.